

Veneily – puhdas ilo!

Sisällys

Tietoja pohjoismaiden veneilijöille	3
Venesatama – Miellyttävä oleskelupaikka?	4
Vastuu pilaantumisen ehkäisemisestä on jokaisella	5
Ongelmajätteet venesatamassa	6
Veneen kevätkunnostus	8
Hyödyllistä tietoa veneenhoitotuotteita ostaville	10
Tuotteiden valitseminen	11
Vaihtoehtoja myrkkymaalin käytölle	12
Valmistautuminen talvisäilytykseen	13
Polttoaine ja öljy	14
Valmistaudu vahinkotilanteisiin	15
Lisätietoja	16

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on maailman vanhimpia ja kattavimpia alueellisen yhteistyön malleja. Siihen osallistuvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoalueet. Yhteistyö vahvistaa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta unohtamatta maiden välisiä yhtäläisyyksiä ja kansallisia erityispiirteitä. Lisäksi se parantaa naapurussuhteita ja mahdollisuuksia pohjoismaiseen edunvalvontaan kansainvälisissä yhteyksissä.

Pohjoismainen yhteistyö sai viralliset puitteet vuonna 1952, jolloin Pohjoismaiden neuvosto perustettiin maiden parlamenttien ja hallitusten yhteistyöelimeksi. Vuonna 1962 Pohjoismaat allekirjoittivat Helsingin sopimuksen, joka on edelleenkin pohjoismaisen yhteistyön kulmakivi. Vuonna 1971 perustettiin Pohjoismaiden ministerineuvosto, joka on viiden Pohjoismaan sekä kolmen itsehallintoalueen hallitusten välinen yhteistyöelin.

ANP 2005:747

©-Pohjoismaiden ministerineuvosto 2005

Ulkoasu: Kjell Olsson

Kuvat: Jørn Grynnerup

Paino: Guðjon Ó, Reykjavík 2005

Painos: 10.300

Painettu ympäristömerkitylle paperille

Printed in Iceland

Pohjoismaisen ministerineuvoston alainen Produkt och avfall –ryhmä on rahoittanut esitteen, joka on tehty sen alaisen BAT-ryhmän ohjauksessa. Esite löytyy osoitteesta <http://www.norden.org> kaikilla pohjoismaisilla kielillä.

Esitteen ovat tehneet Interconsult ASA Norjasta ja COWI AS Tanskasta.

Tietoja pohjoismaiden veneilijöille

Tämä esite on tarkoitettu veneilijöille, venekerhojen tai vastaavien yhdistysten jäsenille ja pienvenesataman toiminnasta vastaaville henkilöille.

Esite antaa tietoa velvollisuuksista vähentää ympäristön pilaantumista satamissa ja niiden ympäristössä. Esitteen pääpaino on kemikaalien käyttöön liittyvissä asioissa ja ympäristöriskeissä. Esitteessä annetaan myös esimerkkejä ympäristön pilaantumista vähentävistä ratkaisuista.

Maa	Arvio veneiden määrästä *
Ruotsi	600 000
Norja	500 000
Tanska	50 000
Suomi	370 000
Islanti	2 000
Färsaaret	2 000
Ahvenanmaa	8 000

*ei sisällä jollia, kanootteja eikä soutuveiteitä.

Pilaantumisen vähentäminen saattaa edellyttää muutoksia ja investointeja pienvenesatamissa. Joissakin tapauksissa tarvitaan ”vain” tahto toimia eri tavalla kuin aikaisemmin.

Toivomme, että esitteestä on hyötyä ja iloa.

Venesatama – Miellyttävä oleskelupaikka?

Pohjoismaissa käytetään vuosittain noin puoli miljoonaa litraa veneenpohjamaalia ja muita veneenhoitotuotteita jopa enemmän pelkästään huviveneisiin.

Myrkkymaalien sisältämällä tehoaineilla, biosideillä on haitallisia vaikutuksia vesieläöille.

Myös muut veneenhoitotuotteet voivat sisältää ympäristömyrkyjä, jotka voivat pilata venesataman maaperän ja meren.

- Ympäristömyrkyt voivat vaikuttaa haitallisesti koko ravintoketjuun, alkaen pienistä vesieläöistä aina kaloihin, äyriäisiin, lintuihin ja nisäkkäisiin. Seurauksena saattaa olla kalojen ja äyriäisten muuttuminen myrkyllisiksi ja ravinnoksi kelpaamattomiksi.
- Ympäristömyrkyt voivat huuhtoutua venesatamasta ja saastuttaa vesialueen pohjasedimentit.
- Ympäristömyrkyt pohjasedimenteissä voivat aiheuttaa ongelmia ympäristössä vielä kauan sen jälkeen kun pilaantumisen aiheuttajat on poistettu.
- Ympäristömyrkyt maaperässä voivat alentaa alueen arvoa, koska saastuneen maan puhdistaminen on hyvin kallista.
- Öljy- ja polttoainevuodot voivat huonontaa veden laatua ja aiheuttaa muuta pilaantumista.

Vastuu pilaantumisen ehkäisemisestä on jokaisella

Venesataman tai venekerhon kannattaa nimittää ympäristöasioista vastaava henkilö, joka seuraa lakien, määräysten ja pilaantumisen ehkäisyyn liittyvien tuotteiden ja ratkaisujen kehitystä.

- Kaikkien veneilijöiden velvollisuus on viedä jätteensä niille tarkoitettuun paikkaan venesatamaan saavuttuaan ja siellä oleskellessaan.
- Kaikilla venesatamilla on velvollisuus vastaanottaa sinne saapuvien veneiden jätteet.
- Kaikilla venesatamilla on oltava jätehuoltosuunnitelma, jolla varmistetaan, että jätteistä huolehditaan asiaan kuuluvien sääntöjen ja määräysten mukaisesti.
- Kaikkien venesatamien velvollisuus on ehkäistä pilaantumista ja pitää välineet käytettävissä vahinkotilanteiden torjuntaa varten.
- Viranomaiset antavat määräyksiä myrkkymaalien tehoaineista. Käyttäjän velvollisuus on olla tietoinen siitä, minkä tyyppisiä kulloinkin saa käyttää.

Ongelmajätteet venesatamassa

Ongelmajätteet voivat aiheuttaa vakavaa pilaantumista tai vahinkoa ihmisille ja eläimille, jos niistä ei huolehdi asianmukaisella tavalla. Paikallisen viranomaisen vastuulla on varmistaa, että ongelmajätteen vastaanottopaikat ovat riittävät ja täyttävät määräykset. Venesatamassa jokaisen vastuulla on ongelmajätteen talteenotto ja sijoittaminen hyväksytyyn jätteen vastaanotto- ja säilytyspaikkaan.

Ongelmajätteet venesatamassa

Ongelmajätteitä ei saa sekoittaa keskenään eikä muihin jätteisiin, vaan ne on kerättävä erillisiin ongelmajäteastioihin.

- Maali- ja liuotinjätteet
- Myrkkymaalijätteet ja myrkkymaalipöly
- Käytetyt maaliastiat, pensselit, liinat ja rätit, joissa on maali- tai liuotinrippeitä
- Moottoriöljy ja voiteluaineet
- Käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet
- Akut
- Pilssiin valuneet öljyt
- Muut ongelmajätteet, kuten elohopeaa sisältävät alkaliparistot, elohopealämpömittarit, vanhentuneet lääkkeet ja muut kemikaalit

Mitä helpommin venesataman jätepiesteeseen pääsee ja mitä käyttäjäystävällisempi se on, sitä helpompaa on huolehtia jätteistä oikealla tavalla.

Ongelmajätteiden säilytys

Ongelmajätteitä pitää säilyttää sopivissa jäteastioissa. Astioissa tulee olla merkintä niiden sisällöstä (ongelmajätteen tyypistä).

Ongelmajätteet pitää säilyttää lukitussa tilassa.

Sataman pitäjän tulisi nimittää ongelmajätepiesteestä vastaava henkilö. Hänen tehtävänä on tehdä ilmoitus (pitää luetteloa) jätteistä ja toimittaa ne hyväksytyyn jätteiden käsittelypaikkaan.

Veneen keväkunnostus

Hiekkapuhalluksen ja pohjamaalin hiontajätteen ja pölyn talteenotto

Ennen uuden pohjamaalikerroksen levitystä useimmat veneilijät poistavat vanhan myrkkymaalin rippeet. Kuitenkin, useimmat maalit kestävät kauemmin kuin yhden kesän ja säästät sekä luontoa että työtä maalaamalla vain kohdat, joista maali on lohkeillut. Ehkä vähemmän perusteellinen raaputus ja ohuempi maali riittäisi tänä vuonna? Poista kaikki vanhat myrkkymaalikerrokset kokonaan vain kun niitä on kertynyt paksulta.

Jos veneen runkoa on hoidettu huonosti, myrkkymaali voi irrota ja hilseillä. Veneen rungon hyvä kunnossapito vähentää täten vesien saastumista.

Pohjan maalauksesta syntyvät jätteet ja hionnassa irronnut myrkkymaali ovat merkittävä pilaantumisen lähde, mikäli niitä ei kerätä talteen. Hionta- ja maalausjätteet voidaan ottaa talteen melko helposti, jos vene on kiinteällä alustalla tai muovin päällä.

Pölynimurista on hyötyä

Hiontajätteet ja pöly voidaan ottaa talteen käyttämällä teollisuuspölynimuria, jossa hiomakoneeseen on yhdistetty poistoimu. Tanskan purjehdusliitto (The Danish Sailing Association) on yhteistyössä Tanskan ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa tehnyt ohjeet myrkymaalin poistolle ja siinä syntyvän jätteen talteenotolle.

Kaikkia satamia kehoitetaan hankkimaan pölynimurilaitteisto veneilijöiden käyttöön. Laitteistoa voidaan vuokrata tai lainata veneenomisajille.

On suositeltavaa käyttää pölynimuria:

- joka on suunniteltu sähkölaitteille
- jossa on haitalliselle pölylle hyväksytyt suodattimet (HEPA-suodattimet)
- jota voidaan käyttää ulkoilmassa/kosteissa olosuhteissa
- jota voidaan siirtää helposti (suuret pyörät)
- jossa on pölypussin täyttymisen ilmainen

Pölypussit, joissa on maalipölyä ovat ongelmajätettä. Ne pitää viedä ongelmajätteen vastaanottopaikkaan.

Lisätietoja pölynkeräysmenetelmistä saa osoitteesta
<http://www.mst.dk/kemi/01070000.htm>

Hyödyllistä tietoa veneenhoitotuotteita ostaville

Ympäristölle vähemmän haitallisten tuotteiden merkintä

Joutsen-
merkki

EU-kukka

Hyvä
ympäristövalinta

Tuotteet, jotka täyttävät määritellyt ympäristökriteerit voidaan varustaa ympäristömerkillä. Joutsen-merkki ja EU-kukka ovat virallisia merkkejä Pohjoismaissa. Ruotsalainen ”Hyvä ympäristövalinta” on esimerkki kansallisesta ympäristömerkistä. Nykyisin vain muutamilla venetuotteilla on ympäristömerkki. Jos vaadit ympäristömerkkituotteita, niiden tarjonta todennäköisesti kasvaa.

Ympäristölle vaarallisten tuotteiden merkintä

Tuotteet merkitään ympäristölle vaarallisiksi, jos ne sisältävät ympäristölle haitallisia aineita yli tiettujen määrien.

Esimerkkejä venetuotteista, jotka voivat olla merkittäviä ympäristölle vaarallisiksi:

- veneen pohjamaalit
- liuottimet ja liuotinpohjaiset tuotteet (maalit ja lakat)
- kiillokkeet, korjaus- ja paikkausaineet ja liimat

Ympäristölle vaarallisten tuotteiden jätteet luokitellaan ongelmajätteiksi ja ne pitää ottaa talteen ja viedä ongelmajätteen vastaanotto-paikkaan.

Tuotteet voidaan myös merkitä terveydelle haitallisiksi (ärsyttävä, syövyttävä, myrkyllinen, haitallinen, karsinogeeninen). Myös näiden tuotteiden rippeet ovat ongelmajätettä.

Tuotteiden valitseminen

Hyvä hoito pidentää veneen ikää. Voidaankin sanoa, että hyvä kun-
nossapito on hyväksi
ympäristölle.

Tässä muutamia kysymyksiä pohdittavaksesi, kun hoidat venettäsi.

- **Tarvitsetko todellakin kaikkia tuotteita?**

Jotkut tuotteet ovat hyvin tehokkaita, koska ne sisältävät suuren määrän vahvoja kemikaaleja. Monet tuotteet on merkitty terveydelle tai ympäristölle haitallisiksi. Voitko korvata nämä tuotteet muilla tuotteilla tai työtapoilla?

- **Miten käsittelet liuottimia ja kemikaalijätteitä?**

Liuottimia ja kemikaaleja ei saa kaataa mereen tai maahan. Jo hyvin pieni ainemäärä voi aiheuttaa haittaa ympäristössä. Toimitatko kemikaaliripheetkin ongelmajätepisteeseen?

- **Olisiko muita vaihtoehtoja veneen pohjan myrkkymaalaukselle?**

Veneet, jotka kulkevat paljon tarvitsevat vähemmän tehoaineita sisältäviä pohjamaaleja kuin ne, jotka kelluvat satamassa. Käytätkö venettäsi paljon? Onko olemassa vähemmän haitallisia, vaihtoehtoisia menetelmiä?

Vaihtoehtoja myrkkymaalin käytölle

Myrkkymaalit sisältävät usein tehoaineita (biosidejä), kuten kupari- tai sinkkiyhdisteitä, jotka estävät bakteerien, kasvien ja eläimien kasvua ja kiinnittymistä veneen pohjaan. Useat näistä tuotteista vaikuttavat vahingollisesti meren eliöihin.

On olemassa myös muita menetelmiä kuin myrkkymaalaus veneen pohjaan kiinnittyvien eliöiden torjumiseksi, esimerkiksi seuraavat:

- **Venepesuri.** Pese veneesi usein käyttäen kelluvaa pesulaitetta.
- **Leväpeitto.** Liina voidaan vetää vedenalaisten rungon osien ympärille, kun vene on satamassa.
- **Kuiville nostaminen.** Vene voidaan silloin tällöin nostaa kuiville.
- **Hyvin kovat ja sileät maalit.** Eliöt eivät pysty kiinnittymään tällaiseen pintaan.
- **Sijoita venesatama jokisuuhun tai varjoon.** Enemmän makeaa vettä ja vähemmän auringon valoa - vähemmän leväkasvua. Maalaaminen on turhaa, kun kotisatama on Perämerellä tai sisävesillä.

Valmistautuminen talvisäilytykseen

Veneen pesu

Kun vene on nostettu talviteloille, sen pohja usein pestään painepesurilla. Kupariyhdisteet ja muut pohjamaalien tehoaineet ovat enimäkseen kiinnittyneinä kiintoaineeseen. Siksi on tärkeää, että vene pestään paikassa, jossa pesuveden kiintoaine ja liete voidaan erottaa vedestä ja ottaa talteen.

Venesatamassa tehtävät toimenpiteet

Satamassa tulisi olla pesupaikka, josta pesuvesi johdetaan selkeytys-säiliöön.

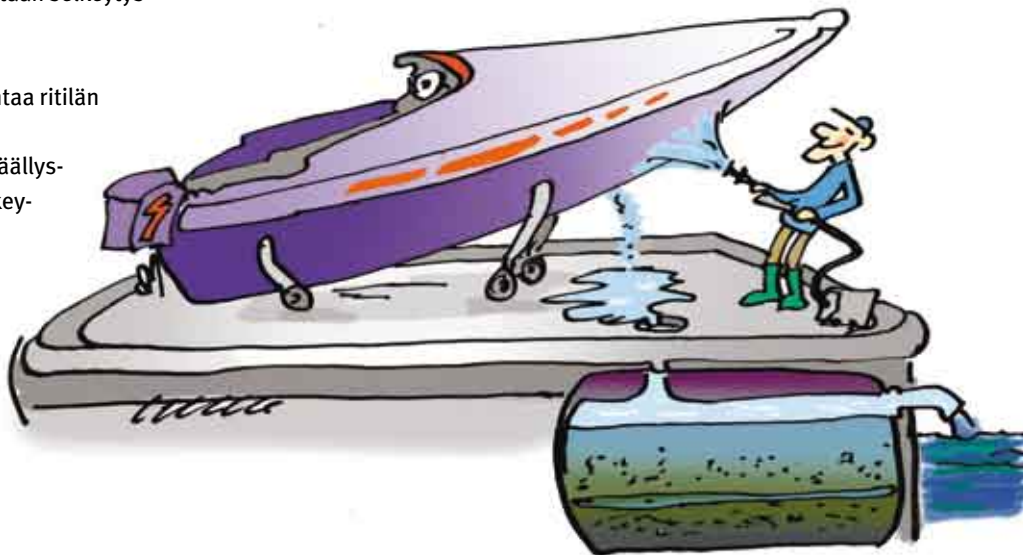
- Jos veneitä pestään laiturialueella, vesi voidaan johtaa ritilän kautta selkeytys-säiliöön.
- Jos veneitä pestään talvisäilytysalueella, se tulisi päällystää siten, että vesi voidaan johtaa sen pinnalta selkeytysaltaaseen.

Selkeytysaltaasta vesi voidaan johtaa hiekka-suodatuksen.

Lika-aineita sisältävä liete ja kiintoaine kerätään selkeytysaltaasta sekä suodattimesta ja käsitellään ongelmajätteenä. Selkeytysallas tulee mitoitaa käyttäjämäärän mukaan.

Suurilta venesatamilta ja haavoittuvilla alueilla sijaitsevilta venesatamilta voidaan edellyttää tehokkaampaa vedenkäsittelyä kuin edellä on kuvattu.

Lisätietoja venepesurista: Pidä Saaristo Siistinä ry:n lehdessä, Roope News, syksy- Hösten 2003

Polttoaine ja öljy

Polttoaineen ja öljyn säilytys

Maanpäälliset polttoaine- ja öljysäiliöt tulee sijoittaa läpäisemättömälle pohjalle ja niissä on oltava keräilyallas. Keräilyaltaaseen pitää mahtua koko säiliön sisältö. Säiliöt ja maanalaiset putket tulee tarkastaa säännöllisesti.

Helpompaa on estää ennalta öljyvudot kuin korjata jäljet

Varmista, että letkut, säiliöt ja pumput sekä maalla että veneessä ovat kunnossa. Kannettavien polttoaine- ja öljyastioiden täytön tulisi tapahtua läpäisemättömällä maa-alustalla, jossa vudot voidaan kerätä talteen.

Polttoaineen valinta

Pienmoottoribensiini (alkylaattibensiini) on erittäin puhdas polttoaine. Siinä on vähemmän haitallisia aineita, kuten bentseeniä, aromeja ja olefiineja kuin tavallisissa polttoaineissa. Sen käyttö vähentää oleellisesti moottoreista aiheutuvaa saastumista. Tämä on erityisen tärkeää jos käytät venettä haavoittuvilla alueilla - kuten alueilla, joissa vedenvaihtuvuus on vähäistä tai makean veden vesistöissä. Lisätietoja polttoaineesta osoitteessa: <http://www.spi.se>.

Öljyn valinta

Käytä biologisesti hajoavaa 2-tahtiöljyä.

Valmistaudu vahinkotilanteisiin

- Pidä imeytysainetta saatavilla maalla, vedessä ja veneessä tapahtuvien öljyvuotojen varalta. Orgaaniset materiaalit kuten puuperaiset kuidut, kuori ja imeytyskemikaalit ovat markkinoilla olevia tuotteita. Öljyntorjuntajätteet kerätään talteen.
- Muista, että bensiinihöyry on erittäin helposti syttyvää. Ota yhteyttä pelastuslaitokseen suurempien bensiinivuotojen sattuessa. Se avustaa puhdistustoimenpiteissä, jotta ne sujuvat turvalisesti.
- Älä käytä kemikaaleja (dispersioaineita kuten tiskiainetta tai vastaavia) öljyvuotojen liuottamiseen. Käytä mieluummin imeytysainetta ja venesatamaasi ja sen ympäristöön sopivia vuotojen keräilyvälineitä. Monilla toimittajilla on eri tyyppisistä vuotojen keräilyvälineistä koostuvia pakkauksia ("Spill kits").

Lisätietoja

Ympäristöministeriö +358 9 160 07. www.ymparisto.fi
Suomen ympäristökeskus +358 9 403 000. www.ymparisto.fi
Alueelliset ympäristökeskukset www.ymparisto.fi
Merenkululaitos +0204 481. www.fma.fi
Ahvenanmaa: Ålands landskapsstyrelse +358 18 25 000.

Suomen lainsäädäntö löytyy osoitteesta: www.finlex.fi

Kemikaalit

Myrkkymaalit www.ymparisto.fi › ympariston tila › ympariston kemikali-
soituminen › kuluttaja- ja teollisuuskemikaalit › biosidit ›
antifouling- eli kiinnittymisenesto- ja vesiympäristö
Listalla myrkkymaalituotteista www.ymparisto.fi › Lupa-asiat › Kemikaaliluvat ›
Antifouling-valmisteet ›
Luettelo sallituista anti-fouling-valmisteista
Kemikaalien merkintä www.ymparisto.fi › Yritykset ja yhteisöt ›
Kemikaaliasiat › Aineiden ja valmisteiden
luokitus ja merkinnät

Alusjätteet

Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain
muuttamisesta (933/2003)

Asetus aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun
asetuksen muuttamisesta (1167/2003)

Ongelmajätteet

EU säädöksiä www.europa.eu.int/eur-lex/en/index.html

norden

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K

www.norden.org

